

היום נלמד בעזרת ה':

## יבמות דף קיד

(המשך מעמוד קודם)

למדנו במשנה: העיד רבי יוחנן בן גודגאד על החרשת שהשיאה אביה בקטנותה (וקידושיה מדאורייתא) שיוצאת בגט אפילו שהיא חרשת. מדבריו אנו לומדים שלא צריך את דעת האישה בגירושין.

**אמר רבא:** מדברים אלו אנו לומדים שאם אדם אמר לשני עדים 'תראו שאני נותן גט לאשתי', ואחר כך הלך ואמר לאשתו 'קחי את השטר-חוב הזה' ולא גילה לה שזה גט – הרי היא מגורשת.

**פשיטא?:** הגמרא מתרצת: היה מקום לומר שבגלל שאמר לה שתקח את ה'שטר חוב' הוא בעצם התכוין לבטל את הגט. אלא שמכיון שלא אמר זאת לעדים, בהכרח שהסיבה שהוא שיקר עליה כי הוא התבייש ממנה.

\*

**רב יצחק בר ביסנא:** נאבדו לו המפתחות ברשות הרבים, ובשבת היה צריך אותם אך לא היה יכול לטלטלם. אמר לו רבי פדת שיקח קטן וקטנה שישחקו שם, ואם הם ימצאו את המפתחות הם יביאו לו אותם.

**אלא מניחו תולש:** כלומר אינו צריך למנוע ממנו אם הוא תולש בשבת אף שהוא מחלל שבת. **אביי דוחה את הראיה:** הבריייתא מדברת על קטן שעושה איסור מדרבנן, ואין ראיה על קטן שעושה איסור מדאורייתא.

**בעושה על דעת אביו:** מדובר שאביו עומד ומסתכל והתינוק רואה שנוח לאביו שהוא יכבה את האש, ונחשב הדבר כאילו הוא מצווה עליו לעבור את העבירה. אבל רבי יצחק לא הודיע לילדים שנאבדו לו המפתחות, ולכן כשהם יביאו לו אותם הם עושים זאת על דעת עצמם.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com



052-342-4473



הגמרא מקשה: דכוותיה גבי עובד כוכבים: אם כן גם בגוי מדובר שהוא רואה שנוח לישראל במעשיו, והרי זה כאילו הישראל ציוה אותו לכבות, והרי אמירה לעבו"ם אסורה? הגמרא מתרצת: גוי עושה תמיד על דעת עצמו, כי הוא יודע שהוא יקבל שכר על פעולתו עבור היהודי.

**בן חבר שרגיל לילך אצל אבי אמו עם הארץ:** לא חוששים שהסבא יאכיל אותו מאכלים לא מעושרים. ואם האבא מצא ביד הקטן פירות, הוא לא זקוק לקחת לו אותם.

בדמאי הקילו: 'דמאי' ספק מעושר. כי רוב עמי הארץ מעשרים, ומהתורה הולכים אחר הרוב, וחכמים אסרו את הדמאי והצריכו לעשר אותם. ולכן יש לומר שדוקא בדמאי הקילו שאין צורך להפריש את הקטן.

והאמר רבי יוחנן בעושה על דעת אביו: הרי רבי יוחנן תירץ מקודם שכל הסיבה שצריך להפריש את הקטן שלא יכבה את האש, בגלל שהוא עושה על דעת אביו, ומשמע שכשלא עושה על דעת אביו לא צריך להפרישו אפילו בכיבוי שהוא איסור ודאי. ואילו כאן משמע מדברי רבי יוחנן שבפירות שודאי לא מעושרים צריך להפרישו?

הגמרא מתרצת: רבי יוחנן הסתפק האם צריך להפרישו או לא, ולכן בכל פעם שיש ראייה לצד אחד הוא דוחה אותה לצד השני.

**יונק תינוק והולך מעובדת כוכבים:** ואין חוששים שהוא כאילו יונק שקץ (= דבר משוקץ ואסור), משום שאביו לא מאכילו בידיים. ולכן אסור להאכיל אותו נבלות וטרפות, אבל הוא יכול לינוק מהם כנ"ל. ואפילו בשבת מותר לו לינוק (אף שיש ביניקה איסור 'מפרק'). אבל לגדול אסור לינוק בשבת (מבהמה טהורה), ולדעת אבא שאול מותר לגדול לינוק ביו"ט.

**אי הכי גדול נמי:** אם מדובר בשעת הסכנה של צמא, מדוע אסור לגדול לינוק מבהמה בשבת? הגמרא מתרצת שגדול צריך לאמוד האם הוא יכול להמתין עד מוצ"ש, ולכן לא כתבה בו המשנה היתר גורף, אבל בקטן אין צריך לאמוד אותו.

\*

**לא צריכא דאיכא צערא:** יש לגדול צער של צימאון אבל לא במצב של פיקוח נפש.

**מפרק כלאחר יד:** 'מפרק דבר ממקום גידולו' הוא תולדה של מלאכת דש שהיא פירוק הגרעינים מהתבואה. חליבה היא 'מפרק' = פירוק החלב מהעטינים. אמנם יניקה בפה

היא מפרק בשינוי (= 'כלאחר יד'), ורבנן גזרו שלא לעשות מלאכה בשינוי. אמנם רק בשבת שיש במפרק איסור סקילה גזרו רבנן גם בשינוי, אבל ביו"ט שיש בזה לאו בלא סקילה לא גזרו במקום צער.

\*

**מאי לאו, דאמר להו 'לא תאכלו':** כלומר שכוונת התורה שצריך הגדול להפריש את הקטנים ולומר להם 'אל תאכלו'.

'ליספו' = להאכיל.

**וצריכי:** את שלושת המקרים שבהם הזהירה התורה גדולים על הקטנים: שקצים, דם, טומאה (בבהנים).

**שקצים איסורן במשהו:** (בכעדשה) ולכן היה מקום לומר שבגלל חומרתן אסור לגדול להאכיל קטן.

**דאיסורן שווה בכל:** כלומר בכל ישראל, ואילו איסור טומאה נוהג רק בבהנים.

**ת"ש: הגמרא מביאה ראיות מהמשנה לעיל דף קיב':**

**שני אחים אחד חרש ואחד פיקח - נשואים לשתי אחיו פקחות:** אם מת החרש ונפלה אשתו הפיקחת לפני אחיו הפיקח – היא נפטרת מיבום וחליצה משום שהיא אחות אשתו. **אבל אם מת הפיקח ונפלה אשתו ליבום לפני אחיו החרש – מכיון שאשתו של החרש נשואה לו רק מדרבנן ואילו אשת אחיו היתה נשואה לאחיו מדאורייתא, אין אשתו מדרבנן יכולה לדחות את זיקת היבמה מדאורייתא. ולכן הוא חייב לגרש את אשתו כי היא אחות זקוקתו, אך היבמה אסורה לו כי היא אחות גרושתו, ואסורה גם לכל העולם כי אינו יכול לחלוץ לה שהרי הוא חרש.**

**הגמרא מקשה:** מדוע החרש חייב לגרש את אשתו משום שהיא אסורה לו, והרי הוא חרש ודינו כמו קטן האוכל נבלות? **ומתרת: לא בגללו, אלא בגלל האיסור של אשתו הפקחת להישאר איתו.**

**שני אחים פקחין - נשואים לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת:** אם מת בעל החרשת – היא נפטרת מיבום משום שהיא אחות אשתו של בעל הפיקחת. **אבל אם מת בעל הפקחת – בעל החרשת מוציא את אשתו בגט כי היא אחות זקוקתו כנ"ל,**

וחולץ ליבמה שהרי הוא פיקח שחליצתו כשרה, אבל אינו יכול לייבמה כי היא אחות גרושתו.

**הגמרא מקשה:** מדוע הוא מוציא את אשתו, והרי היא חרשת ודינה כמו קטן האוכל נבלות? **ומתרתת:** בגלל שהוא פיקח האסור לו לחיות איתה.

**שני אחים אחד חרש ואחד פיקח - נשואים לשתי אחיות: אחת חרשת לחרש, והאחת פיקחת לפיקח:** מת החרש - היבמה יוצאת מושם אחות אשתו כנ"ל. **אבל אם מת הפיקח - החרש צריך לגרש את אשתו** כי היא אחות זקוקתו כנ"ל, אבל אינו יכול לייבם את היבמה כי היא אחות גרושתו, ולא לחלוץ לה כי הוא חרש.

**הגמרא מקשה:** מדוע הוא צריך לגרש את אשתו, והרי גם הוא חרש וגם היא חרשת ושניהם נחשבים לקטנים המותרים לאכול נבלות?

**הגמרא מתרתת:** אנשים יחשבו שהסיבה שהוא לא מגרש את אשתו החרשת היא לא בגלל שמותר להם לאכול נבלות, אלא בגלל שהיא אשתו מדרבנן והיא דוחה את הזיקה מדאורייתא של אחותה הפקחת. וכתוצאה מכך יבואו להתיר את אחותה הפקחת להתחתן בשוק. (והאמת שהיא זקוקה לחליצה ואינה יכולה לקבל אותה מהחרש ונשאת אסורה לעולם).

### הדרן עלך חרש

**פרק המשנה עשר. משנה: האשה שהלכה וכו':** אם שלום בעולם כלומר שאין שעת חירום, היא נאמנת לומר שבעלה מת, לפי שאם היא לא הייתה רואה שהוא מת היא לא תאמר שהוא מת ותלך להינשא לאחר, שמא בעלה יחזור ויקנסו אותה בכל הדברים שלמדנו לעיל (פז:). אבל אם יש שעת חירום, אנו אומרים שמחמת שהוא עזב אותה חודש או חודשיים ולא חזר היא חושבת מסברת ליבה שליסטים הרגו אותו, ולכן היא לא נאמנת. וכן אם יש קטטה בינו לבינה אנו אומרים שמחמת ששונאת אותו היא מעידה שהוא מת כדי לאסור את עצמה עליו.

**גמרא:** המשנה נקטה ברישא 'שלום בינו לבינה' משום שרצתה לכתוב בסיפא 'קטטה בינו לבינה', וכן היא נקטה ברישא 'שלום בעולם' משום שרצתה לכתוב בסיפא 'מלחמה בעולם'. **ביאור:** המשנה לא היתה צריכה לכתוב 'שלום בינו לבינה ושלום בעולם', שהרי כל עוד אין אנו יודעים שיש קטטה בינו לבינה או מלחמה בעולם אנו אומרים ששלום בינו לבינה ושלום בעולם ונאמנת, אלא כתבה זאת משום הסיפא.

(המשך בדף הבא ↓)

**אמר רבא:** הטעם שבשעת מלחמה לא נאמנת, משום שהיא אומרת שבעלה מת מסברת ליבה, שכך היא אומרת: 'וכי יתכן שמכל אלה שנהרגו דווקא הוא ניצל'?

ואפילו אם תמצא לומר שכיון שיש שלום בינו לבינה היא לא תאמר מסברת ליבה שהוא מת, אלא תמתין עד שתראה שהוא אכן מת, זה אי אפשר לומר, לפי שלפעמים היכו את בעלה בחץ או בחרב והיא סוברת שהוא וודאי מת מחמת כך, ובאמת הוא לא מת משום ששמו תחבושת למכתו והוא נשאר בחיים.

**סבר רבא למימר:** רבא רצה לומר שבזמן שיש רעב היא לא תאמר שבעלה מת מסברת ליבה, חזר רבא ואמר שגם בשעת רעב היא תאמר שבעלה מת מסברת ליבה, וכפי המעשה הבא: אשה אחת באה לפני רבא ואמרה לו - בעלי מת ברעב. רבא רצה לבדוק האם היא אומרת זאת מסברת ליבה או שבאמת ראתה שמת, ולכן אמר לה - טוב עשית שהשארת אותו חי וברחת והצלת את עצמך, וכי במעט הקמח המנופה שהשארת לו הוא יוכל להישאר ולחיות? אמרה לו האשה - גם אתה יודע שבמעט קמח כזה אי אפשר לחיות. מתוך דבריה הבין רבא שאכן מסברת ליבה היא אמרה שבעלה מת (= שהרי לפי דבריה היא עזבה אותו חי), ולכן רבא חזר בו ואמר שרעבון הוא כמלחמה.

שוב חזר בו רבא ואמר: שעת רעבון יותר גרועה ממלחמה, שבשעת מלחמה אמנם היא לא נאמת לומר שבעלה מת במלחמה אבל נאמנת לומר שמת על מיטתו, אבל בשעת רעבון אינה נאמנת אלא אם אומרת שבעלה מת והיא קברה אותו. **ביאור:** אם היא עזבה אותו בשעת מלחמה כשהוא על מיטתו, היא לא תאמר מסברת ליבה שהוא מת, משום שהיא סוברת שהוא ברח וניצל, אבל אם היא עזבה אותו בשעת רעבון כשהוא על מיטתו, היא אומרת שהוא מת משום שהיא סוברת שבוודאי לא יוכל לחיות.

**מפולת:** שהבית נפל עליו, או שבאה רוח סערה והפילה את כל בתי העיר, הרי היא כמלחמה שהיא אומרת שמת מסברת ליבה.

**דָּבָר:** מגיפה. יש אומרים שהוא כמלחמה, ויש אומרים שאינו כמלחמה לפי שהאשה סומכת על מה שאומרים האנשים - 'שבע שנים היתה מגיפה ואיש לא מת קודם זמנו', ולכן לא תאמר שמת מסברת ליבה.